

Beynun Akyavaş Hocamız İle İstanbul'dan İstanbul'a

Şu telefonda diğer telefonlara toplu halde gönderilen fotoğraf, kelimayı kibar, yazı, şiir, aforizma, özdeyiş ve benzeri şeylerin arasına ayet ve hadis karıştırılmasına illet oluyorum. Daha çok sinir bozan bunlara **“paylaşım”** gibi bozuk bir isim takılmış olması. “Paylaşmak” gibi nezih bir kelimenin tahribatı ve tahrifatı daha çok sinir bozucu, beğendiysen beğendin kardeşim benim de beğenmek zorunda olduğumu nereden çıkarıyorsun? Bu illetli dışavurumu bir de bağ bağışlamış edası içinde yapıyor olmaya ne hakkın var? Ama ahbap, tanıdık, arkadaşdır; ne yapalım, şimdi bir tepki göstersek ayıp olur gerekçesiyle sineye çekmek zorunda kalmak işin cabası.

Geçenlerde bu türden uzun bir yazı geldi. Gönderen saygı değer bir insan. Tarihe dair malûmatı eski belgeleri okumak konusunda mahareti olan ibareye dişi batır bir zât-ı muhterem. Açtım okudum. Bu uzun yazının yazarı tanıdık biri. Yaşı hayli ilermiş (bu hadiseden bir ay sonra dünyasını değiştirdi) bir eski İstanbullu. Çok satan günlük gazetede yazılar yazardı. Adamın yaşına göre biriktirdiği hatırası haftalık değil günlük yazsa yine bitecek gibi değildi. Sorun şurada, “Kumkapı, kalkan balığı, rakı, eski İstanbul” kelimelerine yasak koysanız yazıların hepsi buharlaşırdı. Paylaşımaya açılan yazı da bu minval üzereydi. Mealen, *“Ah eski İstanbul! Bizim İstanbul’umuz! 1950 yılından sonra başlayan göç dalgası bu güzelim, bu canım şehri koca bir kasabaya dönüştürdü. Biz şehirlilere yer kalmadı, köylüler işgal etti, köylüleşti, bunlar öyle görgüsüz öyle kaba öyle bir cahil güruh ki, palamutla rakı içilmeyeceğini, İstavrite limon sıkılmayacağını dahi bilmezler. Öylesine çoklar ki her tarafı gecekonduyla doldurdular. Güzelim İstanbul’u, bu Bizans yadigarını geldikleri Anadolu köylülerine benzettiler”* diyordu. Adeta bir daha geri gelmemek üzere giden canım İstanbul’un arkasından dökülen ağıttı yazdıkları.

Güzel!

Eski İstanbulluların böylesine hüzzam makamından yâd edişlere hakları olabilir. 1950 diye verdiği tarih Türkiye’de iktidarın değiştiği tarihtir. Bu özlemin içine biraz da sorunsuz sadece emretmek ve hükmetmek şeklinde tezahür eden ama içinde asla saygı ve hizmet barındırmayan bir iktidara duyulan özlem de karışmış olabilir. Aklımıza ilk gelen bu sızlanışın ne kadar siğ ve sıradan olduğu, sadece İstanbul değil, sözgelimi Kocaeli veya Elazığ veya Diyarbakır veya Bitlis’e gidip bir eski şehirli ile konuşsanız “Ah! Nerede o eski günler!” diyerek lâfa başlayacağı eskiden bu şehrin ne kadar güzel, ne kadar dostluk ve kardeşlik içinde, ne kadar sevgi dolu ve insancıl olduğuna dair hatıralar dinleyeceğinizi de bir tarafa bırakalım. Bir şehre, hatta bir ülkeye sonradan gelenlerin orayı zenginleştirdiği, değer kattığı gerçeğini hiç kaale almayalım. Necip Fazıl’ın kökeni Maraş, Yahya Kemal’in kökeni Üsküp, Sezai Karakoç’un kökeni Diyarbakır olmasına rağmen en güzel İstanbul

şiiirlerini onların yazdığını aklımıza bile getirmeyelim. Eski İstanbul deyince neden sadece aklına balık ve rakı gelir birader, diye bir soru sormaya cesaret etmeyelim.

Hepsi baş göz üstüne deyip kabullenelim. Ama bu yazıyı bana gönderene bir çift laf etmeye de hakkımız olmalı:

“Muhterem bu yazıda paylaşmaya (!) değer bulduğun taraf nedir? Yahu senin kökenin Malatya değil mi? Bana değil sana sövüyor adam!”

Yol buradan açılınca konu genişledi, dağıldı hatta rayından çıktı. Çok daha başka mecralara aktı. İstanbul güzellemelerinin ne kadar basmakalıp ne kadar harcıâlem ne kadar papağan gibi tekrar olduğu tebeyyün etti. Ne demek “İstanbul’u dinliyorum gözlerim kapalı”? İstanbul’un nesini dinliyorsun? Ve gözlerin neden kapalı? Çöp yığınlarını, öldürücü kalabalığını görmemek için mi kapadın gözlerini? Boğucu gürültünün nesini dinlersin? Bu cümlelerin şiiriyet neresinde? “Camlarında yangın çıkan Üsküdar” dediğinde asıl olan gurup vaktini Üsküdar gibi dar ve arızı bir çerçeveye sığdırmış olmadın mı? O İstanbul’a baktığın tepe hangisiydi? “Söyle ne oldu bu şehre bu İstanbul’a / Nasıl sindirmiş her köşesine yokluğunu / Bir zaman mutluydum seninle / Bilmezdim sensizliğin böyle zehir zemberek olduğunu” demiş Tarsus kökenli bir şair mısraların içinde geçen “İstanbul” fazlalık bir eşya gibi durmuyor mu? “İstanbul deyince aklıma martı gelir / Yarısı gümüş yarısı köpük / Yarısı balık yarısı kuş / İstanbul denince aklıma bir masal gelir / Bir varmış bir yokmuş” diyor bir başkası. Keza İstanbul kelimesi şiirin içinde sadece bir aksesuar gibi durmuyor mu? Adam mesela, “İnsanlar köprüden geçmediği zaman / Acaba köprü düşünür mü?” demiş, der ya ne var bunda, hemen bu mısra alınmış, köprü nerede var, İstanbul’da, o halde bu şiir bir İstanbul güzellemesidir, denmiş, kayda sokulmuş. Bir diğer şairin dizeleri şöyle; “Hayranım bu şehrin bacalarına / İrili ufaklı hep bir ağızdan / Nasıl derinden bu gökyüzüne doğru / Bir türkü söylüyorlar öyle sessiz / Dumanın daim olsun güzel baca” Şimdi burada İstanbul’u diğer şehirlerden ayıran lazım-ı gayrı mufârik nedir? Hiç “baca” bir imtiyaz işareti olabilir mi?

Sihirli kelime işte budur. “imtiyaz”

Sıradan değil ön sıradan olmak için bir imtiyaz noktasıdır İstanbul...

İstanbul’da yaşamak bir imtiyaz...

İstanbul’da ölmek imtiyazdan fazlası bahtiyarlık...

İstanbul’u sevmek keza göç edip gelmiş köylülere bırakılmayacak bir imtiyaz...

İstanbul’u sevdiğini söylemek imtiyaz ın en ileri noktası...

İşin içine bir de kalabalıktan köylülükten gecekondudan şikâyet makamında mızızlanmayı ilave ettiniz mi artık herhangi birisi olmadığınızın sertifikasını elde etmiş oluyorsunuz. Malatya kökenli muhteremin hayatında hiç kalkan balığı ile rakı içmediği hâle bunu ihtiva eden yazıyı paylaşmasının (!) temel sebebi budur.

İstanbul’a hususi izinle girildiği eski günler, (gerçi Ulus meydanına potur ve şalvar giyenlerin sokulmadığı günler daha yakın ama) mazide kaldı. İstanbul’da yaşayanların askere alınmadığı zamanlarda tarihin belirli bir dönemi idi. Acaba Ankara’nın başşehir ilân edilmesinde bu kibirli, bu diğerlerine tepeden bakan hastalıklı mübalağanın etkisi var mıydı? Londra’nın da kategorik olarak kişilerin sınıflarına uygun yerleşim alanlarına bölündüğünü söylerler. Bütün birikimini sınıflar mücadelesine adayanların bu sapmanın parçası olmasına ne demeli?

Acaba “Beyaz Türklük” denilen kavramsal sapmanın içinde bu durumun belirgin bir katkısı olabilir mi? İstanbullu şarkıcıya “sanatçı”, Urfalıya “türkücü” denmesinin sebebi de bu olabilir mi?

Konunun genişlediğini, hatta rayından çıktığını, başka mecralara aktığını lafın başında söylemiş olduğum için muhtemel böyle bir eleştirinin kapısı kapanmış oldu. Ama kesin bir gerçek var bu bir zehirlenmedir.

İstanbul'u sevmenin imtiyaz olduğunu zannedenler, Horasan'da halı dokunduğunu duyup da enine mi boyuna mı olduğundan bihaber olanlar, İstanbul güzellmelerinin basmakalıp, harcıâlem ve sığ oluşunun sebep olduğu bu zehirlenmeye duçar olmayanlara bir sözümüz yok.

Ama benim gibi zehirlenen varsa bir tavsiyem olacak. Bu zehrin panzehri var:

Saygıdeğer, Prof. Dr. Beynun Akyavaş tarafından kaleme alınan **“Sultaniyegâh İstanbul”** isimli eseri gibi eserler (sayısı çok olmasa da).

Bu eser;

İstanbul'un her bir parçasını, isimleri bilinen semtlerinin her birini, mazisi, tarihteki yeri, başından geçen hatıralarıyla anlatıyor. İstanbul neresidir, İstanbul'u sevmek nedir, İstanbul neden güzel, neden özel, neden önemli, neden müstesnadır, onları söylüyor. İstanbul semtlerinin içinde yaşayanların bile bilemeyeceği mazisinden bahsediyor. Nefis bir Türkçe, engin bir tarih bilgisi, müstesna bir millet muhabbeti ile anlatıyor.

İstanbul'un perişan kabristanları, Beşiktaş, Rumelihisarı, Üsküdar, Doğancılar, Paşalimanı, Kuzguncuk, Çengelköy, Kandilli, Küçüksu, Göksu, Hisar, Sultanahmet, Bahçekapı, Divanyolu, Harbiye, Fatih, Eyüp, Çemberlitaş, Galata, Şehzadebaşı, Eminönü...

Bunların her biri bir makale başlığıdır. Her makale bir duygu ve bilgi mahşeridir.

Zehirlenmeye karşı panzehirdir.

İstanbul'un sahte ve yapay sevgisinden gerçek bir ecdad, tarih, mazi muhabbetine dönüştür.

Atilla Gagauz